

ERDÉLYI ÖRMÉNY GYÖKEREK FÜZETEK

Kéthavonta megjelenő kiadvány
XXVII. évfolyam 266. szám
2023. július-augusztus

*„Emlékek nélkül, népeknek
híre csak árnyék...”
(Vörösmarty Mihály)*

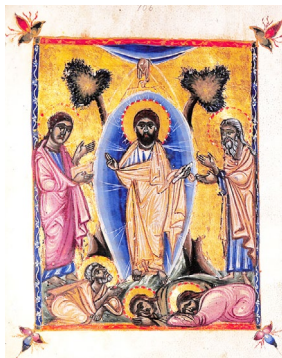
FŐVÁROSI ÖRMÉNY KLUB!

Minden hónap 3. csütörtökén 17 órakor tartjuk a Fővárosi Örmény Klubot az Orlay utca (Bp. 1114, Orlay utca 6.) közösségi terében.

A pontos program minden hónapban hírlevelünkben, vagy az eokk.hu hírportálon olvasható!

Mindenkit szeretettel várunk!

Örmény egyházi ünnepeink: Színeváltozás

Urunk színeváltozását valamennyi régi egyház ünnepli. A római és a bizánci rítusban augusztus 6-án tartják, míg az örmény rítusban a Pünkösödöt követő 7. vasárnapon. Ennélfogva az örményeknél a Színeváltozás egy **mozgó ünnep**, amelynek konkrét dátuma június 28. és augusztus 1. között mozog.

Urunk színeváltozásának ünnepén arra az evangéliumi eseményre emlékezünk, hogy Jézus felvitt három apostolt egy hegyre, és ott **megmutatkozott nekik isteni valóságában**: „arca ragyogott, mint a nap, ruhája pedig olyan fehér lett, mint a fény” (Mt 17, 2). Megjelent mellette Mózes és Illés, és az Atya szózata hallatszott az égből: „Ő az én szeretett Fiam, akiben kedvem telik, őt hallgassátok!”.

Az ünnep örmény nevei: **Bajdzarragerbutjun**, illetve **Vartavarr**. Az előbbi „ragyogó alakváltozást” jelent, míg az utóbbi egy korábbi, pogány ünnepre utal, amely a víz istennőjéhez kapcsolódott. Az örmények ezen a napon locsolkodnak, ami a bibliai Vízözön általi megtisztulást jelképezi.

Zsigmond Benedek

Legfrissebb és korábbi lapszámainkat megtalálja az eogyke.hu/fuzetek/ oldalon is!

Fabók Dávid

Dávid Katalin 100 esztendő

„Magyarázatot találni arra a mindenkitől megtapasztalható tényre, hogy Európa mára megtagadta, feladta, sőt, az élet periferiájára kívánja szorítani a létezését kialakító, magatartását, erkölcsi alapjait megformáló, történelmi hagyományait meghatározó, a sajátos európai kultúrát kibontakoztató, s mindezeknek gyökeret adó kereszténységét.”
(Dávid Katalin)

Dávid Katalin Széchenyi-nagydíjas művészettörténész 1923. augusztus 16-án született Szegeden. Édesapja, Dávid Lajos, a kolozsvári egyetem professzora volt, majd – Klebersberg Kunó felkérésére, akivel közeli barátok voltak – a szegedi egyetemi gyógyszerár és gyógyszerészeti intézet megalapítója lett. Dávid Katalin 1941-ben érettségizett Szegeden. Ugyanitt járt egyetemre is, 1948-ban bölcsészdoktori oklevelet szerzett; később elvégezte a katolikus teológiát is, miután elhatározta, hogy keresztény, szakrális ikonográfiával akar foglalkozni. 1948-ban doktorált művészettörténelemből, esztétikából és régészetből. Meghatározó mesterei: Kerényi Károly (klasszika-filológia, antik görög kultúra), Sík Sándor (esztétika), Bálint Sándor (néprajz), Felvinczi Takács Zoltán (művészettörténet) voltak.

Jezsuita lelkiségben nevelkedik. Lelki atyjai Müller Lajos, Kardas József, Békési István és Hunya Dániel jezsuita atyák. Egyetemi tanulmányai a világháború éveire esnek. Péter Izay Gézával szervezi a „fiatalok órállása” néven híressé vált náciellenes katolikus demonstrációt Szegeden XII. Pius koronázásának 5. évfordulójára. Budapesten, a holokauszt idején részt vesz az Izay-csoport embermentő munkájában. Az Izay-csoport hősiességének

Dávid Katalin 2011-ben. Fotó: Schiller Noa

több ezer üldözött zsidó köszönhette megmenekülését. Személyes kapcsolatban van Raoul Wallenberggel, a Szent Kereszt Egyesülettel, és a Kasztner Rezső vezette cionista ellenállókkal is. Endrődy István jezsuita atyával együtt irányítja a Kaszapitkarságot és a Veritas kiadóvállalatot, és többek között szerkesztője Bálint Sándor mariológiai munkájának, amelynek a címét Dávid Katalin adja (Boldogasszony vendégségében).

Egyetemi évei befejezése a „fényes szellők” időszakára esik. A Mária Kong-

regáció szegedi elnöke és a Magyar Egyetemisták és Főiskolások Országos Szövetsége (MEFESZ) országos alelnöke. Meghirdeti az új katolikus szociális programot: minden erőt összefogni a szegények és kismizettek megsegítésére.

Tudományos munkássága

Dávid Katalin 1974-ben lett a művészettörténeti tudományok kandidátusa. Tudományos pályája legelején, 1948-ban a Szegedi Tudományegyetem tanársegédjeként dolgozott, de ezt hamarosan felváltotta az egyetemi szférán kívüli tudományos tevékenység: 1951–1954 között a Magyar Művészettörténeti Munkaközösség, 1954-től 1966-ig a Művészettörténeti Dokumentációs Központ vezetője volt. 1978-tól ismét az oktatás került előtérbe amellelt, hogy tudományos munkásságát is töretlen lendülettel folytatta: 21 éven keresztül a Pázmány Péter Hittudományi Akadémián az ikonográfia és a tipológia professzoraként dolgozott.

Több évkönyvet és sorozatot szerkesztett: 1952–53-ban a Magyar Művészettörténeti Munkaközösség Évkönyvét, 1953–1960 között a Művészettörténeti Tanulmányokat, 1962–1964 között a Művészettörténeti Dokumentációs Központ Közleményeit, 1971-től a Mai Magyar Művészet című sorozatot. Több száz tanulmánya, könyve jelent meg magyar, angol és német nyelven.

Lyka Károly tanácsára kezd el foglalkozni ikonográfiával, jelek, jelképek, szimbólumok tanulmányozásával. Ünokabátyja, Barcsay Jenő, 1947-ben utolsó éves egyetemi hallgatóként elvitte Lyka Károlyhoz, aki úgy vélte, hogy a magyar szakembereknek az elkövetkezendő időkben nemigen lesz lehetőségük külföldi tanulmányutakra. Dávid Katalin ekkor hatá-

rozta el, hogyha a művészettörténetet, akár csak a teljes magyart is, hát még az európai művészetet nem lehet közvetlenül tanulmányozni, akkor ikonográfiával fog foglalkozni, mert ahhoz megfelelő alapot a kitűnő reprodukciók is biztosítanak. Így került érdeklődésének középpontjába a képek és jelképek – mint például az életfa mitologikus jelentésének – kutatása a keresztény és zsidó kultúrában. Alapvetően középkori és újkori magyar művészettörténettel, tipológiával, elpusztult középkori műemlékek rekonstrukciójával és modern magyar művészettel foglalkozik. Több mint öt évtizede elemzi a Bibliát, amely központi területe a keresztény ikonográfiának. Számára a Biblia az a valláshoz kötődő mű, amely abszolút biztos alapját adja az európai kultúrának.

Rabinovszky Máriusz felkérésére és ajánlására (27 évesen) megalapítja és igazgatóként vezeti a Művészettörténeti Dokumentációs Központot, a mai akadémiai intézet (MTA Művészettörténeti Kutatóintézet) jogelődjét, megteremtve ezzel a magyarországi modern művészettörténeti kutatások bázisát. Intézetében a szakma legjelentősebb személyiségei dolgoznak: pl. Balogh Jolán, Kampis Antal, Bernáth Mária, Genthon István, Supka Magdolna, Németh Lajos, id. Entz Géza, Zolnay László. Mellettük – levéltári kutatásokra – szerzeteseket alkalmaz. Tehetséges fiatalokat indít el a pályán (pl. Marosi Ernő, Takács József). Az Építészpincében asztaltársaságában van pl. Pilinszky János, Kondor Béla, a Vujicsics fivérek. Ekkortájt ő a modern magyar művészek egyik szellemi vezetője. Konceptuális vádak alapján eltávolítják a Művészettörténeti Dokumentációs Központból. Klerikális reakcióval, vatikáni összeesküvéssel vádolják. (Ld. Mócsy Imre SJ: Beadványom, c. önéletrajzi munkáját.) Több

kötetnyi, már sajtó alá rendezett, ill. megszerkesztett munka címlapjáról leveszik a nevét, egy egész életműtől fosztják meg.

Összeállítja a magyarországi közép-kori titulusok kataszterét, feldolgozza a magyarországi Szent György- és Szent Anna-kultusz ikonográfiáját. Tudomány-szervező tevékenysége is alapvető jelentőségű, elsősorban mint az országos művészettörténeti vonatkozású levéltári, bibliográfiai kutatások megszervezője és egyik irányítója. A Magyar Nemzeti Múzeumban dolgozik, irányítója a „Magyarország története a honfoglalástól 1849-ig” c. állandó kiállítás rendezésének.

1969-ben, amikor a magyar állam és a Vatikán közötti tárgyalások folytak, az Egyház kifejezett kérésére Dávid Katalin számára létrehozták az Egyházi Gyűjtemények Szaktanácsadói Testületét, amelynek vezetője lett. Munkássága révén sorban nyílnak, illetve újulnak meg az egyházi és felekezeti múzeumok, gyűjtemények, kincstárak. Kétségbevonhatatlan tudományos tekintélyvel és nemzetközi rangjával eléri, hogy a műkincsek egyházi, ill. felekezeti tulajdonban maradnak. *Lékai László* bíboros felkérésére a Hittudományi Akadémia meginduló Levelező Tagozatán huszonnégy évig ikonográfiát és tipológiát adott elő. *Dávid Katalin* integráló személyisége a legkülönbözőbb világnézetű- és

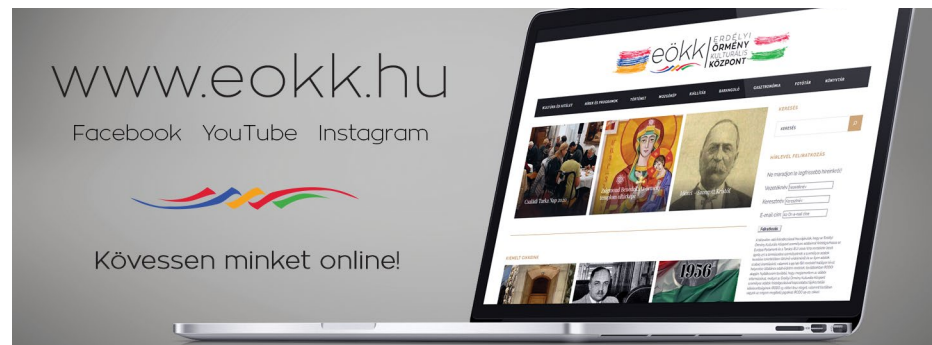
Dávid Katalin portréja. Készítette Orosz István

hitű embereket képes minden időben nemes célokért mozgósítani. Mindig büszkén vállalta római katolikus hitét, örmény származását, az erdélyi magyarörmények kultúrájának továbbvitelét, fenntartásának fontosságát.

Dávid Katalint századik születésnapja alkalmából a teljes magyarországi örmény közösség szeretettel köszönti!

Cikkünk a Magyar Művészeti Akadémia honlapján megjelent életrajzi szöveg átvételével készült. Amiért ezúton is köszönetet mondunk.

Megjelent: eokk.hu

Hideg Ágnes

Kabdebó Lóránt mellszobor

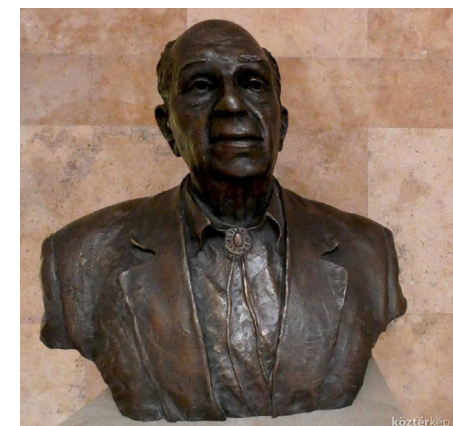
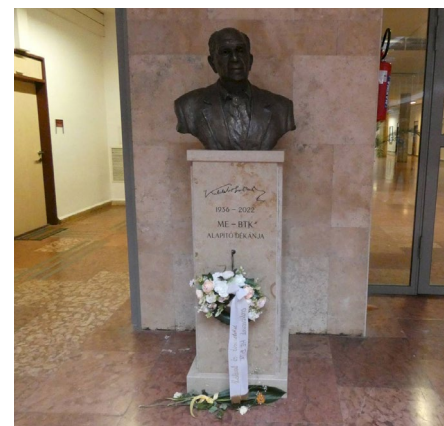
A Miskolci Egyetem megalakulásakor (1949), és még három évtizeden keresztül, kizárólag műszaki egyetemenként működött. Ahogy teltek az évek, az újabb társadalmi igényekre reflektálva újabb karok és képzések indultak az intézményben. Ilyen volt 1981-től a jogászképzés, majd 1987-től a közgazdászoké. A következő nagy változást az 1992-93-as tanévben a bölcsész képzés megindulása hozta, mely kezdetben Bölcsészettudományi Intézetként működött, majd 1997-ben Bölcsészettudományi Karra alakult. Ha az évszámokra tekintünk, látjuk, hogy az idei tanévben a Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar alapításának 25., a bölcsész képzés elindításának pedig 30. évfordulóját ünnepli az intézmény. Ezen évforduló alkalmából az egyetemen megemlékezést tartottak, ahol egykori hallgatók idézték fel az elmúlt évtizedek eseményeit, majd a kar történetét bemutató filmet követően felavatták *Kabdebó Lóránt* portrészobrát.

Prof. Dr. Kabdebó Lóránt személyében a kar alapító dékánját tisztelhetjük. „A főépületben felállított alkotás leleplezése előtt *Prof. Dr. Horváth Zita*, az egyetem rektora méltatásában kiemelte: *Kabdebó Lóránt* irodalomtörténész, kritikus, egyetemi tanár páratlanul értékes életművet hagyott hátra. Ő volt az, aki igazán beemelte *Szabó Lőrinc* költői munkásságát az irodalmi Pantheonba, de *Határ Győző* emlékezetéhez is nagymértékben hozzájárult.”

A mészki posztamensen álló bronz mellszobor (60x55 cm) az Egyetem Főépületének földszintjén található. A posztamens oldalán olvasható a szobor alkotójának neve és a készítés éve: *Juha Richárd*, 2023.

Juha Richárd Attila Munkácsy-díjas debreceni szobrászművész szerencsésnek mondhatja magát, mivel modelljét személyesen is ismerhette, hisz régebben több alkalommal is találkozott *Kabdebó Lóránt*tal. A művésznek ez az első alkotása Miskolcon, és a szoboravatáson ő maga is részt vett.

Megjelent: www.kozterkep.hu

Örmény katolikus hírlevél

XXIX. szám augusztus-szeptember Nagyboldogasszony

Nagyboldogasszony, az Istenszülő Szűz Mária mennybevételének ünnepét az örmény katolikus egyházban minden évben az augusztus 15-höz közel eső vasárnapon ünnepeljük.

Az idei ünnep augusztus 13-ára esett, és a szentmisét örmény hagyomány szerint az ünnephez kapcsolódó szőlőszentelés szép, szimbolikus szertartása zárta, amelyet három éve végzünk ismét templomunkban.

A hírlevelünk fejlécében látható örmény kereszt Krisztus megváltó keresztihalálának jele. A kereszt, a halál fája Krisztus feltámadásával, mennybemenetelével és a Szentlélek eljövételével lesz számunkra a remény jelévé, az élet fájává: ezt a reményt jelképezik a keresztből fakadó rügyek és a keresztet a szőlőtőből körülölelő szőlőfürtök.

„*Én vagyok a szőlőtő, ti a szőlőveszszők. Aki bennem marad, s én benne, az bő termést hoz. Hisz nélkülem semmit sem tehettek.*” (Jn. 15,5)

Akos atya homíliájában megemlékezett az Orlay utcai templomot felépítő Kádár Dániel Antal mekhitarista atya halálának 35 évfordulójáról, aki 1988. augusztus 14-én, Nagyboldogasszony ünnepén hunyt el.

Kádár Antal atya halálát követően a budapesti örmény katolikus lelkeszség vezetését Mányó József Gergely bécsi mekhitarista főapát vállalta magára 1991-ig, s szép, különös-titokzatos egybeesés, hogy Mányó Gergely főapát úr 1994. augusztus 13-án bekövetkezett halálának napja is Nagyboldogasszony ünnepére esett.

Köszöntő helyett e mostani hírlevélben álljanak itt a szőlőszentelés szertartásából a pap szőlőfürtöket megáldó szavai: „*Áldassanak és szenteltesse meg ezek a szőlőfürtök a Szent Kereszt jelével és a Szent Evangéliummal és e nap kegyelménél fogva, az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevében, most és mindenkor és örökkön örökké. Amen.*”

HÍREK

Tájékoztatjuk a kedves testvéreket, hogy augusztus 27-tel kezdődően ismét minden vasárnap, a szokásos 16:00 órakor kezdődnek a szentmisék templomunkban.

Fogolykiváltó Boldogasszony ünnepén templomunk búcsúját szeptember 24-én tartjuk, 16:00 órakor kezdődik az ünnepélyes szent liturgia, amire – ahogyan a vasárnapi szentmisékre is – mindenkit szeretettel hívunk és várunk.

A plébánaiépület tetőterének bővítés-beépítését követően *Óboldogsága XXI. Rafael Péter* katolikosz-pátriárkától kapott anyagi támogatás alapján az első szinten, a múzeummal szemben a paplak kialakításának június 6-án kezdődött építési-kivitelezési munkálatai a terveknek megfelelően augusztus 20-án befejeződnek. A paplak felszentelésének idejéről, s ezzel várhatóan egyidőben a múzeum megnyitására külön tájékoztatást adunk.

Heimné Dr. Bulbuk Éva

Varázslat az Orlay utcában

Amikor a 2019-es választások után képviselő lettem a Zuglói Örmény Önkormányzatban, akkor jártam először az Orlay utcai gyönyörű villában, ahol az örmény templom, közösségi tér, múzeum található. A templomba belépve egy kicsit elhanyagolt környezet uralkodott és penész szag volt észlelhető, amit annak tulajdonítottam, hogy a szőnyegek magukba szívták a szellőztetés hiányában benn rekedt nedvességet. A közösségi tér gyönyörű három szobája a közösségi összejövetelek székhelye, ahol minden hónapban klubnapokat tartunk, eléggé elhanyagolt benyomást keltett.

Amikor 2020-ban gondnoksági tag lettem úgy gondoltam, hogy ezeket a kellemetlen dolgokat megszüntetni, megváltoztatni jobbá tenni most már az én feladatom. Azzal kezdtem, hogy a templomtérben lévő szőnyeget tisztítóba küldtem és egy nagy takarítást végeztünk a templomba. Azóta rendszeresen szellőztetünk, takarítunk ahhoz, hogy kellemes környezetben tarthassuk meg a szentmiséinket. Mivel ez nem kevés pénzbe került a Lelkeszség és az Alapítvány hozzájárulására volt szükség. A közösségi térbe belépve először a gyönyörű ablakokra irányul a tekintetünk, amin száznál is több 40 éves függönyök lógtak, amiket úgy gondoltam ki kellene cserélni. 2022-ben a tetőtér beépítés átadásakor jelen volt a XI. kerületi vezető képviselője, aki megkérdezte, hogy mire adjon egy kevés anyagi segítséget. A függőncserére kértük a pénzt. Felkerestünk egy pár függőncsalont és megérdeklődtük, hogy mennyibe kerülne ez a munka.

Végül az egyik szalonban kiválasztottam a függöny és a drapériához való anyagot, ők kijöttek a helyszínre felmérni az ablakokat és megkaptuk az árajánlatot. Ez az ár sokszorosan felülmúlta azt az összeget, amit az önkormányzat felajánlott és ezért szükség volt az örmény kisebbségi önkormányzatok hozzájárulására is. Összeadva az adományokat sikerült megvalósítani azt a környezetet, amiben végre jól érezhetjük magunkat azon a szinten ami nekünk megfelel. Egy kicsit átrendeztük a közösségi térben lévő bútorokat és a kis asztalokra terítöket vettünk a Szongoth családtól kapott pénzből. Sok munka volt, de úgy érzem, hogy megérte, hogy a közösségünk jól érezhesse magát ezentúl a rendezvényeinken.

Adományozók: Budapesti Örmény Katolikus Lelkeszség Hitéleti Működését Támogató Alapítvány, Új Budai Önkormányzat, Budapest Főváros II. kerületi Örmény Önkormányzat, Ferencvárosi Örmény Önkormányzat, Újbuda Örmény Önkormányzata, Budapest XII. Örmény Nemzetiségi Önkormányzat, Zuglói Örmény Önkormányzat, Fővárosi Örmény Önkormányzat, Szongoth család, Az Örmény Kultúráért Alapítvány.

Heimné dr. Bulbuk Éva és Heim Pál

A megújult függönyök

Dr. Czárán István

Gyermekek előnyben

Beszámoló a június 24-i Örmény Letelepdedési Családi Napról

Az Örmény Letelepdedési Családi Nap idén a Grosics Gyula Sport Általános Iskolában (1119 Budapest, Bikszádi u. 11-15) került megszervezésre, a szervezésben az Országos Örmény Önkormányzat is részt vett.

A rendezvény célkitűzése az volt, hogy az elsősorban a gyermekekre összpontosító programok mellett az őket elkísérő szülők, nagyszülők részére az örmények erdélyi letelepedését és a hozzájuk kapcsolódó minél szélesebb spektrumú ismereteket (híres személyek, kultúra, művészet, tudomány, zene, stb) tudjunk átadni.

A gyermekek részére elsődlegesen sportversenyek megszervezésére került sor atlétika, foci, kosárlabda és ügyességi versenyszámokban, az atlétikában három korcsoportra is bontva, az ügyességi versenyben pedig egy mini korcsoportot is indítva. A sportversenyeken kívül nemzetiségi kézművesség, valamint ötvösművészet keretében örmény mintákkal tűzománc készítési foglalkozásokat tartottunk két tanteremben, az aulában pedig a gyermekek arcfestést kérhettek, az udvaron pedig az ismét nagy sikernek örvendő pa-

lacsinta karikatúra készítés zajlott. Az aulában zenekísérettel mellett lehetett beszélgetni, továbbá mindenki tudott kóstolni az örmény ételkülönlegességekből.

A felnőtt kísérők is szívesen vállalták a kvízzjátékban való részvételt és hosszú időt szántak a kiállítás tanulmányozására, igaz akadt köztük olyan is, aki a jó választásokat megpróbálta „kiguglizni”. A sok leadott kvíz tesztből a helyes megfejtéseket marlenka golyóval ajándékoztuk meg.

A sportversenyeken helyezést elért versenyzők oklevelet, érmet és kupát kaptak, végül befejezőként a versenyeredmények hirdetésén résztvevőkről közös fotó készült.

A rendezvény sikerét jelzi, hogy a tervezett délután 2 órai befejezés közel 3 óráig elhúzódott, a tartalmas és változatos programok minden résztvevő számára örömet, a gyermekeknek pedig sikereket is hozott.

Megjelent: eokk.hu

Mindenki szorgalmasan töltögeti a kvízeket

Gyönyörű arc- és karfestések készültek

Mindenki megehetette palacsinta armását

Kézműves foglalkozás

Kézműves foglalkozás

Sportversenyek a kinti pályákon

Sportversenyek a tornateremben

Eredményhirdetés a nap végén

Balogh Jenő

„Ízek utcája-2023” a Mechwart téren

A korábbi évekhez hasonlóan ez évben is megünneplelte a budai polgárság a Kerület Napját 2023. június 17-18-án. A Mechwart ligetet ellepték a különböző sátrak és bemutatkozó helyek.

A sok program közt ebéddőre, 12-13 órára tervezték az „Ízek utcája” nemzetiségi ételkóstolót. Minden nemzetiségi önkormányzat aktívan vett részt a rendezvényen és nemzetiségükre jellemző ételekkel vendégelték meg a látogatókat. Bárkinek lehetősége volt megkóstolni a szlovák sztrapacskát, a lengyel nyári levest, a chlodnikot céklával, kaporral és joghurttal, a

szintén lengyel bigoszt háromfajta hússal, kétféle káposztával, erdei gombával, aszalt szilvával. A szerbek csevapcsicát és bureket kínáltak, míg az örmények asztalánál mussakát és almástáskát találtak az új ízek után érdeklődők. A 200 adagból idén sem maradt egy sem 13 órára.

dr. Issekutz Sarolta a segítők között.

Az érdeklődők sora várta az ebédet

Várady Mária

Szongott Kristóf, a soha el nem apadó kút a júniusi Klubon

Szongott Kristóf 180 éve, 1843-ban született. Jókor. Az erdélyi örmény közösség még beszélte-tanulta az örmény nyelvet, de már megtanult magyarul. Szongott Kristóf még eredetiben olvasta a házassági szerződéseket, az alig 150 éves Armenopolis tanácsának törvényeit. Mindenről tudott, mert okos örmény volt. Amiről Ő nem írt, azt nem is kell tudni. Ezért van, hogy munkája örök mély kút -, amelyben nemzedékek sora kutat!

És talál. És rácsodálkozik és megdöbben az örmény közösség újrakezdő, megtartó erejét látva. A megmentőről beszélt Zsigmond Benedek armenológus, útját, követendő példáját felmutatva.

Furesa, de önismeretünk legjobb fogódzója az örményekről, rólunk szóló monográfiája. Mint Dante az *Isteni színjátékban* - az ő kortársait mutatta meg, ugyanúgy ismerhetünk magunkra, ha szorgalmas, makacs, terjeszkedő, életrevaló, istenfélő, erkölcsös vagy hedonista, fukar vagy adakozó kortársainkat vizsgáljuk. Az életet szolgáló-akaró örmények mind a mai napig úgy nyilvánulnak meg, ahogy Szongott már száz-százötven éve bemutatta. Vigyázzunk, a közösség szemé rajtunk van.

Ezért emlékeztünk meg 2023. június 15-én a Fővárosi Örmény Klub összejövetelén Szongott Kristófról és a nagykiterjedésű Szongoth családról, Szongoth Gábor családfáját kutatva. Megtudtuk, hogy örmény név a Vetti, no és a Detti. Hivatalossá tételét dr. Issekutz Sarolta segítette.

Szilvay Ingrid zongoraművésznő értékes információt mondott el ez alkalommal. Bartók Béla Román népi táncai közül a negyedik egy Paradzsanov által Örményországban forgatott művészfilm zenéje. Ősi dallam, siratóéneke. Istenem, mégis fennmarad 7-8 századnyi idő múltán is amit batyunkba-agyunkba rejtettünk? És előadásában oly szépen csendült fel a zongorán!

Ismerjük meg magunkat Szongott Kristóf segítségével, olvassuk a Monográfiákat!

Szongoth Gábor

Szilvay Ingrid

Zsigmond Benedek

Szongott Kristóf, az erdélyi örménység megmentője (1. rész)

(Elhangzott a Fővárosi Örmény Klub 2023. június 15-i klubestjén). Azt a megbízatást kaptam a mai est szervezőjétől, *Várady Máriától*, hogy *Szongott Kristófról* beszéljek, mint az erdélyi örménység megmentőjéről. Ahhoz, hogy *Szongott Kristóf* életművének jelentőségét el tudjam magyarázni, röviden ki kell térnem arra, hogy mi is az az erdélyi örménység, és hogy miért került a 19. század végén olyan helyzetbe, hogy szükség volt egy csapatra *Szongott Kristóf* vezetésével, hogy megmentésük az erdélyi örménység értékeit.

Ismeretes, hogy a történelmi Örményország területén több ezer éve élnek örmények. Ezen hosszú idő alatt számos birodalom hódította meg az országot vagy háborúzott annak területén. Viszont a 11. századtól megjelent egy új fajta ellenség Örményországban: a félnomád törzsek, amelyek a 11-16. századokban folyamatosan özönltek Közép-Ázsiából és dúlták az országot. Ezek az előző ellenségekhez képest teljesen újfajta harcmodorral bírtak, és szinte mindent elpusztítottak. Felégették a szántóföldeket, felgyújtották a raktárakat,

Szongott Kristóf

és az örményeknek sokszor még tartalékuk vagy vetőmagjuk sem maradt. Újra és újra kellett mindent a lelegejéről kezdeniük. A föld ugyan pár év alatt regenerálódott, de akkor újra megjelentek a nomád hadak. Ezért sokan inkább azt választották, hogy elhagyják Örményországot és új helyen keresnek maguknak hazát. A tömeges örmény kivándorlás tehát a 11. században kezdődött. Az örménység jelentős része ekkor tért át a helyhez kötött gazdálkodásról, azaz a földművelésről a helyhez kevésbé kötődő, jóval mobilisabb megélhetési formára, a kereskedelemre.

A tömeges örmény kivándorlás egyik iránya délnyugat volt: Kilíkiá, egy hegyek által körülvett, jól védhető terület a Földközi-tenger partján. A másik irány pedig északnyugat volt: a Krím-félszigetre a 13. századtól érkeztek nagy számban örmények, a mai erdélyi örmények ősei. Már a 13. században továbbindultak Podóliába és Lengyelország keleti városaiba, és itt két részre váltak: egy részük lengyel földön szóródott szét, míg másik részük 1500 környékén Moldvában telepedett le.

A Moldvai Fejedelemség azonban bizánci ortodox állam volt, amely igen szigorúan ragaszkodott a saját vallási előírás-

sainak betartatásához. Az örményeknek nem engedték, hogy a saját rítusuk szerint gyakorolják a vallásukat. Ezért az örmények egy része mintegy másfél évszázad elteltével Erdélybe vándorolt át.

Erdélyben a 17. században engedélyt kaptak a letelepedésre és folytathatták vallásuk gyakorlását. Elismerték a római pápa fennhatóságát, de kisebb módosításokkal megtarthatták örmény rítusukat. Az erdélyi örménység elsősorban a 17. században több hullámban gyarapodott, majd a 18. század során egész Erdélyben elterjedt, sőt egész városokat felépített (Szamosújvár, Erzsébetváros, Gyergyószentmiklós, Csíkszépvíz). Ez volt az a kor, amikor világszerte örmény kolóniák jöttek létre, amelyek végül egy hatalmas diaszpórahálózatot hoztak létre az egész világon. A hálózat útjai Londontól kezdve Németországon, Franciaországon, Itálián, Bécsen, Magyarországon, Erdélyen, Oroszországon, Törökországon (az akkori Oszmán Birodalmon), Iránon keresztül haladtak, és elértek egészen Indiáig, sőt később a mai Indonézia területéig, a 19. század végén pedig már Hongkongig.

A diaszpórában élő örmények egymással sokrétű kapcsolatban álltak. Mindenek előtt kereskedő- és bankhálózatot működtettek. Ennek a hálózatnak volt a része az erdélyi örménység is. Miután a magyar és nemzetközi katonai erők Magyarországról kiszorították a törököket a 17. század végén, az erdélyi örmények számára nagyobb területek nyíltak meg, ahol nyugodtan kereskedhettek. Így elkezdtek Erdélyen túl is terjeszkedni, a Partiumban, azután a Tiszántúlon, a Délvidéken, végül pedig az egész történelmi Magyarország területén.

Ennek viszont az lett a következménye, hogy azokon az újabb területeken, ahol ekkor letelepedtek, többnyire már nem éltek nagy számban ugyanazon a

településen. Az örmények itt már nem örményekkel voltak körülvéve. Ez szükségszerűen vezetett oda, hogy gyengült az identitásuk. Ezekon az új területeken már nem tudták az eredeti nyelvüket használni. Korán megtanultak magyarul, hiszen kereskedők voltak, és a helyi lakossággal kellett kereskedniük, és sokan két nyelvűvé váltak: örmény és magyar. Az örményeknek egy nagyon sajátos változatát, az erdélyi örmény nyelvet beszélték. Továbbá, ahogyan egyre inkább szétszóródtak az országban, a vallásukat is kevésbé tudták gyakorolni, hiszen a helyi vallási közösséghez kellett alkalmazkodniuk, gyakran római katolikusnak vagy reformáltusnak lettek megkeresztelve. Ezzel párhuzamosan az eredeti városokban is, amelyeket az örmények építettek, csökkent az örmények aránya, lassan újra többségbe kerültek a magyarok, később pedig a románok létszáma is megnőtt.

Ennek következtében az az örmény miliő, amelyben az erdélyi örmények eredetileg éltek, egyre inkább kezdett „felhígulni”. A 19. század végére már nagyon kevesen beszéltek az örmény nyelvet, és egyre kevesebben tartották az örmény hagyományokat.

Egy másik folyamat, amely ugyanekkor zajlott: a nemzeti újjáéledés. A nemzeti öntudatra ébredés Európa legtöbb népénél megjelent a 18–19. század során, és a 19. század nagy részét ez a szellemiség jellemezte. A nemzeti újjáéledés eszméi később keleti országokba is eljutottak. Mi is volt ennek a lényege? A népek egyrészt magukat nemzetként próbálták meghatározni, másrészt keresték a saját identitásukat, gyökereiket: hogy honnan jöttek, hová tartoznak, illetve a nyelvük melyik nyelvcsalád része. Ez volt a romantika korszaka is. A romantika, mint művészeti stílus át volt hatva a múlt szeretetével és a múlt iránti érdeklődéssel.

Az örményeknél a nemzeti megújulás a 18. században indult el. *Szebasztiai Szt. Mehitár* a 18. század elején már azzal foglalkozott, hogy a Konstantinápolyban beszélt örmény nyelvet irodalmi nyelvvé fejlessze. Ezt hívjuk ma nyugati örmény nyelvnek. A magyaroknál szintén volt egy nyelvi aspektusa ennek a folyamatnak: a nyelvújítás, amely a 18. század végén kezdődött. A Kárpát-medence nemzetiségeihez is eljutott a kor szelleme, és náluk is megjelentek a nemzeti megújulás eszméi.

Az erdélyi örményeknél a 19. század második felében vált erőteljessé a nemzeti újjáéledés igénye. Meg kell jegyezni, hogy ez volt az az idő, amikor a magyarok elkezdtek kutatni saját eredetüket, és expedíciókra indultak különböző távoli helyekre, hogy saját rokonaikat megkeressék. Egyesek Finnországba, Lappföldre mentek, mások a Kaukázusba, ismét mások a Turáni-alföldre, *Kőrösi Csoma Sándor* pedig Tibetbe. Ekkoriban felmerült az is, hogy a magyarok esetleg rokonai az örményeknek. Az ekkor már jórészt magyarul beszélő erdélyi örmények körében is felmerült az, hogy az örmények esetleg a magyarok rokonai lehetnek.

Az erdélyi örmények körében *Ákontz Kövér István* volt az, aki elindította a rendszeres tudományos tevékenységet. Ő még a 18–19. század fordulóján élt. A 19. század második felében pedig *Lukácsi Kristóf* volt az, aki komoly történeti műveket írt latinul és magyarul. Őket követte ezen az úton *Szongott Kristóf*.

Az erdélyi örménység legnagyobb armenológusa 1843-ban született és 1907-ben halt meg. Egy egész örménykutató műhelyt hozott létre. Minden olyan embert próbált bevenni ebbe a műhelybe, aki valamilyen módon hozzá tudott járulni ahhoz a hatalmas munkához, hogy írásokban, cikkek és könyvek formájában

örökítsék meg az erdélyi örménység kultúráját, hagyományait, valamint általában az örménységről való tudást közkincsé tegyék Magyarországon. *Szongott Kristóf* kiváló gimnáziumi tanár volt, nagyon jól tudott latinul, ógörögül, örményül, erdélyi örményül, és igen széleskörű műveltséggel rendelkezett: klasszikus műveltséggel, történelmi műveltséggel, kulturális műveltséggel, tudományos műveltséggel. Kapcsolatban állt továbbá a kor legkiválóbb tudósaival Magyarországon, illetve a különböző diaszpórákban működő örmény tudósokkal is levelezett.

Ebben az időben az erdélyi örmények Magyarországon már olyan nagy szereppel bírtak, hogy a magyar parlamentben erdélyi örmény képviselők ültek, a kormányban is találunk erdélyi örmény minisztereket, sőt egy erdélyi örmény miniszterelnöke is volt Magyarországnak: *Lukács László*. Így az erdélyi örmény megújulási mozgalom a magyar politikum részéről is támogatást kaphatott.

Folytatás a következő számban

Várady Mária

Franciás tartalmak a júliusi Klubon

2023 július 20-án sokan voltak kíváncsiak a kínált témára: *Párizsi cipellők – Hogyan csináltak cipőforradalmat a Musza Dagh túlélői?* és *Charles Aznavour* szanzonek

Ó, hát ha Párizs és örmények, akkor nekünk van ott (és itt is) világklasszisunk, *Charles Aznavour*, akit *Bardóczy Attila* színművész szólaltat meg a legszebben.

Bár híre, elfoglaltsága nehezíthetné a meghívást, de Ő készségesen szabaddá tette magát, felkérésünkre igent mondott. És hozta magával a legjobb szanzonekísérőt, *Neumark Zoltán* zongoraművészt. Kritikusan figyeltem dalválasztását, időzítését, minden hangját: minden hibátlan. Magasszintű mesterségbeli tudás, maximalizmusról tanúskodó technikai fölény; mindez az érzelem, a szanzonek mondandójának szolgálatában! Páratlan élményt adott, forró hangulatot teremtett a Fővárosi Örmény Klubban. Az 1996-os Párizsi Szanzonekverseny után nem véletlenül írták róla a francia lapok: „Le meilleur francais étaít un hongroise” – A legjobb francia egy magyar volt.

Mi ízlelőt kaptunk műsorából: *Párizs ege alatt*, *La mamma*, *Kezedben az ifjúság*

Neumark Zoltán, Várady Mária és Bardóczy Attila

god, Padam, és a *La vie en rose*. *Bardóczy Attila* előadásáról írták: „szárnyaló hang, érces is, magabiztos gesztusok” ami miatt öröm hallgatni, feltöltődni, rá emlékezni. Elárulta, hogy meghívást kapott Párizsba, ahol részt vesz az *Edit Piaf* halálának 60. évfordulójára rendezett Emlékkoncerten. Szívből gratulálunk!

Neumark Zoltán zongoraművész játékával elbűvölte a közönséget. Ő épp olyan érzékeny, olyan nemes és jó előadó mint a szólista. Ujjai alatt mesél a zongora...

Köszönjük *Kocsár Ilona* előadónak, hogy igazi alapos kutatása nyomán hírt kaptunk a legszorgalmasabb párizsi örmény iparművészekről, a cipészekről. Példájuk, kitartásuk, hírnevük erőt adó, csodálattal néztünk a róluk készült összeállítást.

A rendezvény a Budavári Örmény Nemzetiségi Önkormányzat és a Budapest Főváros II. kerületi Örmény Önkormányzat támogatásával jött létre.

Sokan voltak kíváncsiak Kocsár Ilona ragyogó előadására

Kocsár Ilona

Párizsi cipellők, azaz hogyan csináltak cipőforradalmat a Musza Dagh túlélői?

Párizsban járva, gyakran találkozhatunk luxus cipőmárkákkal, mely márkák neve örmény hangzású. Amikor francia divatbemutatókat nézünk vagy francia divatmagazinokat nézegetünk, akkor is találkozhatunk örmény cipőmárkákval. Az örmény cipők gyakran díjazott termékek és az elsők között vannak a kifutókon. Az örmény cipők sorra nyertek a párizsi expókon, külföldi világkiállításokon vagy akár 2021-ben ELLE nagydíjat. Hogyan lehetséges ez?

A sikertörténet előzménye több mint száz évre nyúlik vissza. Jól ismerjük az 1915. áprilisi genocídium történetét, amikor több millió örmény kényszerült menekülni a szélrózsa minden irányába. A szíriai partokhoz közel járt egy francia hajó, ami több ezer örményt mentett meg úgy, hogy ezeket vitt el hajón Dél-Franciaországba, Marseille-ba. Dél-Franciaország, majd Párizs is benépesült örményekkel.

Elsőre azt gondolhatnánk, hogy asszimilálódtak és jó franciák lettek. Azonban kicsit másképp történt, maximálisan integrálódtak, de nem asszimilálódtak. Szakmákat tanultak, dolgoztak és egy új életet építettek fel. Családi manufaktúrákat hoztak létre, köztük meglepően sok cipőműhelyt. Francia-örmény divatházak és üzletláncok jelentek meg és ez a folyamat a mai napig is tart.

Mint minden fővárosnak, Párizsban is megvannak a maga jellegzetes negyedei. A 20. kerület, az ún. „Belleville” városrész lett a cipőkészítés fellegré. Sok örmény család foglalkozott itt cipőkészítéssel. Szép és jó minőségű cipők kerültek forgalomba, de néhány család még ennél is többre vitte, luxus kivitelű cipőket készítésével világhírré tettek szert.

(cipőreklám - Karine Arabianian)

Az alábbiakban sikeres franciaországi örmény divatikonokat mutatunk be, a teljesség igénye nélkül.

1) Noubar Aladinian és fia André Aladinian

Párizs 20. kerületében letelepült család. Ma „André” márkanéven ismert.

A custom drawing of the shoes

2) Sarkis der Balian

Párizsban nyitott műhelyt. A kiállításokon sorra nyeri a díjakat. Modelljeit hordta többek közt: Marie Curie, Salvador Dali, Henri Salvador, Paul Belmondo, Greta Garbo,... stb. Megreformálja, díszíti a cipősarkakat és bevezeti a tájképes cipőket.

3) Karine Arabian és Daniel Yeremian

Nagyapja, Merzhe Arabian csizmadia volt. Termékeire azt mondják: „Ahol a kelet és a nyugat találkozik.” Dolgozott Swarovskinál, Chanelnél, majd 2000-ben saját márkát alapított Párizsban.

4) Veronique Nichanian

A párizsi Hermès áruház egyik tervezője, 27 évig tervezett kiegészítőket férfiaknak. Mottója: „A cipő, az elegancia része.”

5) Stephan Kélian (Kéloglanian)

A testvérek férfi cipőmárkát alapítottak Bourg-de-Péage-ban, majd később női vonalat is nyitottak. A legnagyobb divatházaknak dolgoznak.

6) Hagop Baltayan, fia Jean és unokája Jean-Christophe Baltayan

Lyon-ban letelepült család. A luxus lábbeli 100%-ban vegán cserzőanyagból készül. Kényelmes biciklis cipőket terveznek.

7) Jacques Kélian és fiai, Gerard, Bernard és Liliane Kélikian

1933-ban St. Tropez-ben nyílt az a műhely, mely szandálokat készített, amiket ma már jól ismerünk. **K. Jacques** márkanéven lesz ismert. St. Tropez-ben a bőrszandálokat a mai napig úgy nevezik: „tropezienne”. Sok híresség járt oda, akik csak a Kélian családtól vásároltak szandálokat, pl. **Brigitte Bardot, Picasso, Jean Concteau** kapitány, **Paul Géraldy, Oliver Hardy, Michelle Obama**, stb.

8) Alain Manoukian és fiai Hugó és Alex Manoukian

Marseille-ben települt le a család. Tevékenységükért különféle érdemrendeket, lovagkeresztet kaptak.

9) Catherine Moradian

A Marseille-ben élő hölgy úgy döntött, hogy kampányt szervez a cipők újrahasznosítására, mert sajnálta, hogy kidobják őket. Büszkén mondja amerre jár, hogy: „Apám egészen kicsi koromtól kezdve átadta nekem ezt az ősi tudást.”

Eltelt több mint 100 év és már a harmadik-negyedik generáció az, aki továbbviszi a tudást, az örmény cipőkészítés titkát Franciaországban, de más országokban is. Mi mindent csináltak francia földön?

1) Az örmények új stílusokat, új megoldásokat, sőt, új festékeket is szabadalmaztattak, egyfajta cipőforradalmat csináltak, többek közt megjelentek:

- a díszített sarkak
- a strasszkövekkel kirakott cipők
- a színes képes, feliratos cipők
- kerékpáros cipők
- növényi cserzőanyagok
- fényvisszaverő cipők, stb.

2) A cipők bekerültek a múzeumokba. A nemzetközi cipőmúzeumban csak *Sarkis der Baliannak* 374 db cipője van kiállítva!

3) Divatházak és üzletláncok jelentek meg, például a Manoukian divatház, ami 450 üzletet nyitott világszerte, ebből 300 üzlet nyílt Franciaországban.

4) Több család meggazdagodott és bekerült a francia elitbe.

Mi lehet a siker titka? Az örmény nép története legalább 6000 éves. A Dél-Franciaországban letelepedett örmények elővették ismereteiket és sokan cipőkészítéssel kezdtek foglalkozni. Az ősi tudás keveredett a modern technikákkal vagy alapanyagokkal, létrehozva így egy még tökéletesebb színvonalat. Az örmény cipők mindig a legjobb bőrből vannak, kényelmesek és divatosak. A cipők fiataloknak, időseknek egyaránt készülnek.

Mi ebből a tanulság? Ez a történet nemcsak a túlélésről szól. Szól a cipőkről és

cipőkészítéséről, de szól az élni akarásról, a hagyományok tiszteletéről és továbbviteléről. Szól az érvényesülésről hiszen ez a menekülés tette lehetővé, hogy:

- az örmények megmutassák a világnak, hogy mit tud egy cipő,
- megreformálják a cipők világát és így egyfajta cipőforradalmat teremtsenek,
- a Párizsi kifutókon ott tündököljenek.

Az örmény cipők a mai napig is sok örömet okoznak. A szép cipők nemcsak a hírességeknek készülnek, de elérhetők bárkinek.

Idén is ott voltak az örmények a KeveFeszten

A KeveFeszt, Országos Nemzetiségi Kulturális Fesztivál és Gasztronómiai Napok idén június 17-én került megrendezésre, Ráckeve. Ez az országban az egyetlen olyan fesztivál, melyen a hazánkban élő összes, 13 nemzetiség képviseltette magát, köztük az örmények is.

Az Erdélyi Örmény Kulturális Központ támogatásával és az Erdélyi Örményi Gyökerek Kulturális Egyesület szervezésében

az örmény kulturális sátorban az örmény konyha iránt érdeklődők megkóstolhatták a helyben készült finomságokat, többek között piláfot (édes rizseshús mazsolával és fűszerekkel), grill húsokat leöntve egy speciális örmény szósszal, zöldségeket, valamint dolmát húsos illetve húsmentes változatban és erdélyi padlizsánkrém barátkenyeret. Desszertnek marlenkát lehetett kapni.

Dávid Márton Áron és dr. Issekutz Ákos a két szervezet elnöke beszélget a stand előtt

Dr. Issekutz Sarolta megkóstolja a kínálatot, amit a jövő örmény generációja kínál a közönségnek

Nagyköveti találkozó a Semmelweis utcában

Ashot Smbatyan Örményország magyarországi nagykövete ma délután a hazai örmény közösség önkormányzati vezetőit látta vendégül az Örmény Kulturális Központban. Az eseményen kinevezése óta először volt alkalma személyesen megismerni a vidéki és fővárosi örmény önkormányzatok elnökeit és képviselőit. A szívélyes, baráti hangulatú beszélgetésen szóba került a hazai örmény közösséggel történő jövőbeni, értéktérítő együttműködés fontossága kulturális, hitéleti és oktatási területen. A nagykövet örömet és köszönetét fejezte ki, hogy ilyen sokan eljöttek a találkozóra, tájékozódhattak és tájékoztathatók, válaszolva a közösség részéről megfogalmazott kérdésekre. Az eseményen részt vett *Akopjan Nikogosz* Örmény Nemzetiségi Szószóló és a Prágából érkezett *Barsegh Pilavchyan* atya, az örmény apostoli egyház képviselőjében.

Megjelent: Akopjan Nikogosz - Országgyűlés, Örmény Nemzetiségi Szószóló Facebook oldalán

Ashot Smbatyan nagykövet úr és a találkozón részt vevő képviselők

A találkozóra sok érdeklődő volt kíváncsi.

Örményországi látogatás

Akopjan Nikogosz a Magyar Országgyűlés Örmény Nemzetiségi Szószólóját az Interparlamentáris Unió Magyar Tagozata Magyar-Örmény Baráti Csoportjának elnökhelyettesét 2023. júniusi örményországi hivatalos útja során fogadta hivatalában az Örmény Köztársaság Nemzeti Gyűlésének elnökhelyettese *Ruben Rubinyan*. A találkozón *Akopjan Nikogosz*, örmény szószólón kívül jelen volt *dr. Czárán István*, az Országos Örmény Önkormányzat elnöke, valamint *Diramerján Artin*, általános elnökhelyettes. A tárgyalás során *Ruben Rubinyan* kifejezte örömet, hogy személyesen találkozhatott az általa eddig még kevésbé ismert magyarországi diaszpóra képviselőjével s tájékoztatást kaphatott az örmény közösség helyzetéről, terveiről. Támogatásáról biztosította *Akopjan Nikogosz* törekvéseit, melyek a két nép közötti kapcsolat kölcsönös tiszteleten alapuló fejlesztésére irányulnak, így kiemelten egy kétoldalú egyezmény elfogadását a hadisírok méltó gondozása ügyében, egy várhatóan ez év szeptemberében megvalósuló magasszintű magyar parlamenti delegáció látogatásának megszervezését, az egészségügy területén elkezdett együttműködés kiteljesedését, az állami és a civil szervezetek közötti aktív kapcsolatépítést. Külön hangsúlyt kapott *Akopjan Nikogosz* 2024. májusára Budapestre tervezett nemzetközi örmény konferencia ügye, melyet *Ruben Rubinyan* messzemenően támogatott.

Megjelent: Akopjan Nikogosz - Országgyűlés, Örmény Nemzetiségi Szószóló Facebook oldalán

fejlesztésére annak érdekében, hogy az újraindult, hivatalos államközi kapcsolatokon túl a két ország intézményei, civil szervezetei, a két országban élő emberek között újra élő, mindkét fél számára értékes, érdemi együttműködések alakuljanak ki. Ennek jegyében ide, júniusi anyaországi útja során tárgyalást folytatott *Ass. prof. Yervand S. Sahakyannal* a Jereváni Állami Orvosi Egyetem nemzetközi kapcsolatokért felelős rektor-helyettesével, mely során a magyarországi örmény közösség kiemelkedő tagja *dr. Abkarovits Géza* sportsebész-traumatológus a Fejér Vármegyei Szent György Kórház Sportsebészeti Osztályának vezető orvosa részéről felajánlásra került egy együttműködési megállapodás. Ennek keretében a jelenleg világszínvonalú sportorvosi központként működő székesfehérvári intézmény lehetőségét biztosítana – az Örményországban kevésbé elterjedt sportsebészeti területén – speciális szakorvosi műtéti eljárások megismerésére örmény sebészek és végzős rezidensek számára, szakmai tudásuk, gyakorlatuk elmélyítésére. A rektor-helyettes nagy örömmel fogadta az együttműködési lehetőséget. Megállapodás született a konkrét feltételek kidolgozására, szakmai tárgyaló felek személyének kijelölésére, így előreláthatólag már a jövő évben elkezdődhet a tervezett képzés.

Ruben Rubinyan és a magyar delegáció

Az Örmény Nemzetiségi Szószóló eddigi és jövőbeli munkájában nagy hangsúlyt fektet a két ország közötti kapcsolatok

ÖRMÉNYARCOK
NYÍLT FOTÓTÁR

www.ormenyarcok.hu

Nézegessen régi fotókat,
keressen ismerős neveket.

Küldje el Ön is régi családi fotóit, hogy együtt
gyarapítsuk az örmény közösség emlékeit!

Várady Mária

Hol vagy István király? - augusztusi Klub

2023. augusztus 17-én Szent István király az Ő országába befogadott örményeivel volt! Halálának 985. évfordulóján megidézük alakját, tetteit, az elmúlt ezer esztendőt. Az esztergomi Terra Armenorum, a mai Örmény utca történelmi bizonyíték, hogy népünk sorsa közös. A megidezésben velünk voltak prof. Dr. Kabdebó Lóránt, Schéner Mihály Ágh István, Károlyi Amy, Papp Tihamér ferences szerzetes, Somlyó György, Bárdos B. Artur, Veress Miklós, Weöres Sándor és Kányádi Sándor.

Aki mind e társaságot személyesen invitálta Dobos Marianne közíró, aki 1988-ban Szent István halálának 950. évében Schéner Mihály festőművész grafikussal egy nagyszabású emlékkönyvet szerkesztett *Szent István Archikon* címmel. Lenyűgöző album a költők, írók kézírásával, köztük Weöres Sándor utolsó három kézzel írott betűjével: W'os.

A könyvbéli rajzokból közénk ült le a Magyarok Nagyasszonya, vele szemközt a megfáradt Szent István a koronát átnyújtva örök védelemre.

Schéner Mihály 100. születési évfordulója és napjaink eseménye, hogy a Miskolci Egyetemen szobrot állítottak prof. Dr. Kabdebó Lóránt irodalomtörténésznek, a Bölcsészkar megalapítójának, emlékezésére készítette a magyarörmények közösségét. A Szabó Lőrinc oeuvre-jét feltáró tudós professzor, amint azt Dobos Marianne az est főelőadója megjegyezte: férje, mint ama balladabéli Kőműves Kelemen építette fel az egyetem struktúráját. Igaz, a ballada szerint a feleséget beépítik a falba, s bizony Mrs. Kelemen Kőműves/Dobos Marianne sorsa is ez volt.

Egy ritka szellemi történésről hallhatunk, mely két eszmetárs között zajlott. Schéner Mihály 151 rajzához Kabdebó Lóránt írt előszót. Lóránt épp T S Eliot:

Üresek című versét (Szabó Lőrinc fordításában) boncolgatta az egyetemi ifjúsággal közösen. Ekkor adta kezébe Mihály a diktatúra éveiben rajzolt grafikáit. Ekkor szembesültek mindketten a vers és a rajzok mondanivalójának azonosságával. A depresszióval küzdő művész menekülésképpen a versben megírt alakokat teremtette meg rajzaival. Itt jegyezte meg Marianne, hogy a kommunizmus idején az értelmiségi előtt két út állt: az egyik az alkoholizmus, a másik meg nem létezett!!!

És mégis élünk Szent István örök imája által. „Első királyunknak ebben a leglényege: a szigor szeretete... Lázadóan vagy kétségek közt ezért idéztem föl magamban is főként magasodó csontvázát: a kezét, amely először írta alá lelkünk pergamentjén sorsunk alapítólevelét. Ezért szent ez a Jobb.” – írja Veress Miklós költő.

A Szalon magas művészi színvonalát Hajtun Zsuzsa zongoraművész és Fogolyán Kristóf fuvolaművész kitűnő, harmonikus kamarazenélése tartalmasan egészítette ki. Az előadó mélyszántású gondolataihoz illett W. A. Mozart szonátája, mely Hajtun Zsuzsa előadásában gondolatébresztő, töprengésre készítő volt, olykor könnyed, olykor súlyos dallamokkal dinamikus, olykor leheletfinom muzsika töltötte be a termet. Ha már a szó művészeit soroltam, a

zeneművek komponistái sem maradhatnak homályban: Händel, Mozart, Bricialdi és Chopin.

A vendégek közt örömmel fedeztük fel Prof. emerita Dr. Prokopp Mária művészettörténészt aki ámulattal lapozta fel a *Szent István Archikon*t, annak újabb kiadását indítványozván. Megtisztelő, hogy a Debreceni Egyetem Jogi karának professzora eljött a professzortárs megidezésére. A Magyarörmény közösség, elnökök és képviselők, dr. Issekutz Sarolta az EÖGYKE emerita vezetője, Zárugné Tancsin Katalin, Heim Pál és Heim Pálné dr. Bulbuk Éva, mind ámulva hallgatták az előadást.

No, itt megállunk. A Budapesti Örmény Katolikus Lelkészség, Világosító Szent Gergely és Fogolykiváltó Boldogasszonyplébániájának gondnokai nagy változást hoztak a Fővárosi Örmény Klub életébe. A helyszín, a Szalon új függönyöket, drapériákat, abroszokat, szőnyegeket és székeket kapott, mindannyiunk ámulatára. Tiszteletre méltó dr. Bulbuk Éva és Heim Pál kitartása, amellyel a több éve elhatározott milliós nagyságrendű álmukat megvalósították, közadakozásból, magánemberek és önkormányzatok hozzájárulásával.

Vigyázzunk értékeinkre! Tisztelet és hála a közösségért áldozatot hozóknak!

Köszönet a Ferencvárosi Örmény Nemzetiségi Önkormányzatnak a támogatásért.

Dobos Marianne bemutatja az 1988-ban készült *Szent István Archikon*t

Szent István halálának 1000. évfordulóját előkészíteni 2038-ban

(részletek Dobos Marianne Prokopp Mária művészettörténész professzorasszonyhoz címzett leveléből)

Drága Mária!

Felemelően széppé tetted jelenléteddel a tegnapi délutánt. Tulajdonképpen Lóránt is a művek megalkotását előbbre helyezte azok bemutatásánál.

Nekem, miután 1987-től Pécs, 93-tól Miskolc, nem nagy lehetőség adódott nemcsak a műveim bemutatására, de saját munkáimra sem. 2001-től, mikor már korára való tekintettel vezető besorozása nem lehetett kezdetem ismét nagyobb saját dolgok megalkotásához. Jött a (Lóránt) szívmitéte. Majd, ezek az utóbbi évek, évtized, mikor nem hagyhattam egyedül se Lórántot, sem a kutyát. (Lóránt lábánál vannak a hamvai a koporsóban, mert hat héttel előbb ment el.)

... Lóránt is halála előtt 5 nappal kapta a telefont, hogy írja alá, hogy átveszi a Kossuth díjat, ha megkapja. A tudat legalább jól esett neki. ...

... A 2038, nem jön már nekem számba, de addig... Most, hogy az előadás kedvéért újra olvastam, magam is megdöbentem, nem választottam rosszul őket, akiktől a kéziratokat kértem. Mennyire összeáll 950 év, amiből azután a máig eltelt 35 is szinte kiolvasható. A legizgalmasabb meg az új világrend, egy új magyar feltámadás nem lehetősége, de szükségessége. Kisebben az előttünk álló választások. Jót tennének, sokat mondhatnának a könyv bemutatói, talán.

Sokat gondolkodom mi a mi, és személy szerint az én honpolgári kötelességem abban, hogy 2038-ban is a magyarok országa legyen Magyarország! Köszönettel, szeretettel, és nagy várakozással: Marianne

Fabók Dávid

Vissza a jövőbe! Örmény nyárest a Skanzenben

Augusztus 12-én, szombaton első ízben került megrendezésre a Szentendrei Szabdtéri Néprajzi Múzeumban a “Nyáresték a Skanzenben” című program, amely kora délutántól estig zajlott a hosszított nyitva tartással üzemelő Erdély Tájjegységben. A rendezvény “vendégei” az örmények voltak, hiszen a Skanzenbeli városka főterén a kézdivásárhelyi Dávid Antal örmény kereskedő divatáru üzletén és polgári lakásán keresztül kerül bemutatásra az erdélyi örménység. (A cikkben szereplő fotók: Brandalizer/Medve Gábor)

Rendhagyó tárlatvezetés Szegedy-Kloska Tamás és Fabók Dávid vezetésével

Az elmúlt hetek nem túl nyárias, hűvös, esős időjárása után szombaton gyönyörű napos időre ébredtünk. Az Erdély Tájjegység főterén felállított színpadon egész délután zajlottak a programok, a kortárs tánctól a gasztronómiai bemutatón, az énekes és irodalmi előadásokon át a táncházig sokféle színes program várta az érdeklődőket. És az érdeklődők jöttek, sokan. Több, mint ezregergyszáz látogató volt kíváncsi ezen a délutánon és estén Erdély és az örmények kapcsolatára.

Hála a szervezőknek, a rendezvény lehetőséget adott nemcsak a színpadi

előadások bemutatására, hanem a tér épületeinek adottságait kihasználva több egyéb esemény, program megszervezésére is. A rendezvényt megtisztelte jelenlétével *Avetik Harutyunyan*, Örményország Magyarországi Nagykövetségének kultúráért és oktatásért felelős titkára is. Örömmel tölt el bennünket, hogy a nemrégiben újraindult magyar-örmény diplomáciai kapcsolat egyik fontos pillanata lehetett ez a rendezvény, megmutatva, hogy az örmények, bár több hullámban nagyon eltérő időkben és helyzetekben érkeztek Ma-

Szegedy-Kloska Tamás, a Szanzen főosztályvezetője, tudományos titkára nyitotta meg a rendezvényt

Avetik Harutyunyan, Örményország Magyarországi Nagykövetségének kultúráért és oktatásért felelős titkára

Dr. Czárán István, az Országos Örmény Önkormányzat elnöke

gyarországra, közösen tudják megélni, bemutatni múltjukat és jelenüket.

A program 13 órakor a nagykövetségi titkár úr köszöntőjével kezdődött, melyet *Avanesian Alex* tolmácsolt örmény nyelvről a jelenlévők számára. Titkár úr *Ashot Smbatyan* Nagykövet úrnak a délután résztvevői számára küldött üdvözlő levelét olvasta fel, kiemelve az ilyen közös, együttműködésben létrejövő kulturális események fontosságát.

A beszédet követően *dr. Czárán István*, az Országos Örmény Önkormányzat elnöke mondta el megnyitó beszédét, kiemelve a múltunk fontosságát, melyben jelenünk és jövőnk is gyökerezik. Különösen az örményeké, akik jóval nagyobb számban

élnek ma a világon diaszpórában, mint az anyaországban, s emiatt különösen fontos a gyökerek, az örmény múlt megőrzése, felmutatása.

A program ettől kezdve szerteágazott a tér, a különböző kisvárosi épületek belső termei és *Dávid Antal* divatáru üzlete között. A téren zajló kulturális programok között megtalálható volt a Kortárs&Balett táncsoport előadása, az Urartu örmény színház énekes-táncos bemutatója, a NUR zenekar örmény dalokból álló előadása, *Várady Mária*, az ANI Budavári Örmény Színház vezetőjének irodalmi előadása “*Távol az Ararattól!*” címmel, illetve a Nevetek Zenekar örmény tánc-táncműveléssel egybekötött zenei előadása, mely

Urartu örmény színház bemutatója

Táncház örmény zenére a főtéren

Az örmény kultúra 1001 szála kiállítás tablói sok jelenlévő látogatót serkentett táncra. Az estet a Bekecs Zenekar táncháza zárta.

A színes színpadi programok mellett a Korzó Kávéház emeleti tereiben „az örmény kultúra 1001 szála és formája” című kiállítás is látható volt, melyet az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület, illetve az Erdélyi Örmény Kulturális Központ fejleszt és bővít folyamatosan. Az immár 25 nagy tablóból álló kiállítás bemutatja az örmények eredetét és vándorlását Anitól, az ősi örmény fővárosától Erdélyig, valamint az erdélyi örménység kiemelkedő politikusait, művészeit, kultúra mentőit, intézményvezetőit, de műszaki egyéniségeit is, akiket bár külön-külön névről bizonyára általános tanulmányainkból ismer a látogató, de nem biztos, hogy összeköti őket az erdélyi örmények nemzetformáló népével. A kiállítás szerkesztése és grafikai kivétele *Balogh Réka* munkája, mely kitűnő kereshetőségét adja az örménység képviselőinek, az ő és más örmény magyarok, magyar örmények életének és munkásságának bővebb megismerésére sarkallva. A kiállításon néhány örmény szőnyegkészítő családot bemutató rész is helyet kapott.

A postaépületben híres örmények levelezésébe pillanthatunk bele a látogatók, a

Várady Mária megindító előadása közben

Korzó Kávéház emeletén pedig gyermekek számára foglalkozásokat vezettek, ahol örmény mintás tányér díszítés, vagy éppen címerfestés várta az érdeklődőket. Köztük az Erzsébetvárosi Csiky család – *Dávid Antal* feleségének, Erzsébetvárosi *Csiky Ida* családjának – címerével.

A színpadon egy különleges „produkció” is helyet kapott, bár a „produkció” kifejezés nem csak a helyszínen lezajlott gasztronómiai bemutatóra igaz, hanem már annak előkészületeire is, melyek napokkal előzték meg a rendezvényt.

A kiállításban bemutatott *Dávid Antal* királyi kereskedelmi tanácsos dédunokája, *Fabók Györgyné (Dávid Ildikó)* készítette el előben az örmények emblemikus ételét, az örmény füllevest, vagy angadzs-aburt. Ez az étel hosszú előkészítést, bonyolult munkafolyamatokat és rengeteg hozzávalót igényel, de a végeredmény minden erőfeszítést megér. A Skanzen szakácsainak közreműködése is szükséges volt ahhoz, hogy a helyszínen belátható időn belül el tudjon készülni ez a zöldes, savanyú ízvilágú, de roppant erőteljes ínycsengő, hiszen az alapját képező erős húslevest – melynek leszűrt leve került felhasználásra – ők készítették el előre az eseményre. A nagy számú, kóstolóért sorban álló látogató kitartása és

elégedettsége jelezte, hogy ez a leves még mindig az egyik legkomolyabb hordozója és terjesztője az örmény gasztronómiáért való rajongásnak.

A kedves közönség nemcsak magát a főzés folyamatát, a levesbetét készítését (amely betét alakja fülkagylóra, mások szerint hollandi kalapra hasonlít, innen a fülleves elnevezés) követhette végig, hanem a *Dávid* család ezzel kapcsolatos történeteit, a munkafolyamatokhoz tartozó adalékokat is meghallgathatta közben e sorok írójának édesanyjától, aki a történeteket, a receptet nagyanyjától, a velük egy háztartásban élt *Zakariás Annától* tanulta.

A nyáresti program másik különlegessége volt a három időpontban is megtartott rendhagyó tárlatvezetés, amely bemutatta az örmények erdélyi történetét és az 1913-as bemutatás szerint elkészült Divatáru üzletet és polgári lakást, valamint azt a folyamatot is, ahogyan a kiállítás elkészült, milyen források és egyéb anyagok alapján alakult ki a berendezés végző formája. A kiállítás kurátora, *Szegedy-Kloska Tamás*, a Skanzen főosztályvezetője és tudományos titkára volt. A tárlatvezetésekön ő biztosította a tudományt, a korrajzot és a folyamatok bemutatást. A *Dávidok* életét, családi történetét, kapcsolatait pedig jóma-

gam, *Dávid Antal* ükunokája mutattam be, ezzel téve rendhagyóvá a tárlatvezetést.

Az első alkalommal megrendezésre került *Nyáreste* tehát igazán sokszínű és tartalmas programot kínált a látogatóknak. Ismerkedésre, barátkozásra, családi találkozókra is alkalmat adott, így például a *Dávid* család külföldön – Erdélyben vagy éppen Lengyelországban – élő tagjai is itt találkoztak egymással, a család számára is különlegessé téve ezt a délutánt.

Az örménység képviselői és a család is köszönettel tartozik a Skanzen munkatársainak az ötletért, az általunk hozott, javasolt programok befogadásáért, a gördülékeny és nagyon barátságos közös munkáért. Isten áldja meg őket ezért!

A cikk címében írtak jellemzik leginkább ezt a rendezvényt, hiszen vissza is utaztunk az időben, egészen 1913-ig, de mindenképpen előremutató volt ez a nap és megerősítette bennünk, hogy a jövőben is kutassuk, mutassuk be hagyományainkat, múltunkat, különösen is amiatt a felelősség miatt, melyet a Szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeum örmény házának reméljük nagyon-nagyon sokáig fennmaradó kiállítása ró ránk.

Angadzs-abur leves kóstoló történetmeséléssel *Fabók Györgyné (Dávid Ildikó)* révén

A hangulatot korhű öltözkékű Skanzen dolgozók tették még hangulatosabbá

Marosváryné Csabonyi Éva és Balogh Réka

Lovastanyán volt idén a gyerektábor

Idén új helyszínre költözött az örmény gyerektábor, és nem árulok el semmi titkot előre, de szerintem jövőre is szeretnénk ide visszatérni. Enyingen egy óriási területen fekszik a Kabóka lovastanya, ahol mezők, karámok, búzatáblák, tavak és lombos erdők veszik körül a jól felszerelt apartman házakat, ebédlőt, medencét, sportpályákat (foci, röplabda) és a lovak ellátására, futtatására szolgáló terepet és épületeket. A szobák jó része közvetlenül az istállók fölött volt, s a lovak mellett kutyák, macskák és fecskék (na meg esténként a békák) tették természetközeli a tábort. 19 gyerek érezte magát remekül ezen a kiváló helyen. (A cikkben Labant Csaba, Marosváry István és Balogh Réka fotói szerepelnek.)

Első este a *NUR* együttes koncertjén hallhattunk gyönyörű örmény dalokat, de Aznavour slágerek is elhangzottak. Utána esti táborújs köré ültünk, ahol mindenki bemutatkozott, hiszen volt, aki még nem járt örmény táborban az elmúlt években. Majd rémtörténeteket meséltek egymásnak a gyerekek, melyek végül viccekké enyhültek.

Nagyon változatos programokkal megtelítve az ott töltött hat nap. Majdnem minden nap volt valamilyen lovas program, akár száron vezetett lovaglás, akár

szórén megülése a tóban úszó lónak, de ha éppen nem is volt lovas program, bármikor lehetett menni lovakat nézni, simogatni (vagy dinnyehéjjal etetni). Két kis táborlakó ezt ki is használta, folyamatosan a lovak körül serteptéltek. Érdekes volt az egyik táborozónk megjegyzése, hogy a lovaglás, lóúsztatás, a lovakkal való foglalkozás betekintést engedett abba, hogy őseink – örmények, magyarok – hogyan éltek, mennyire fontos volt a ló az életükben, és nem csak az egyik helyről a másikra való eljutásban.

Száron vezetett lovaglás

A tanyán számos mozgásos programra volt lehetőség, volt ping-pong, röplabda, foci, biciklik. Sportos foglalkozásokat is tartottunk, olyanokat, mint íjászat, akadálypályás ügyességi verseny vagy paintball célbalövés. És ott volt a szép nagy medence, amiben le lehetett hűteni magunkat a nagy forróságban és remek kikapcsolódást nyújtott a mozgalmasabb vagy kreatív programok között.

Az egyik legsikeresebb a taví program volt, ahol először ki lehetett próbálni a kenukat, kajakokat, csónakokat és vízi bicikliket, majd motorcsónakkal húzták a boldogan sikító gyerekeket – és akár felnőtteket – felfújható „fánkokon”. Adrenalin szintünk az egekben járt. Aznap este nem kellett alatni senkit!

Íjászkodás

A fánk, amin négy személyt húz a motorcsónak

A másik legizgalmasabb program az éjszakai rémtúra volt. A legjobb része az eseménynek – talán – eljutni a rémtúra kezdőpontjáig, az erdőig, volt, ami egy 15 perces séta volt a mezőkön át a teljes sötétben. Városlakóként ritkán lát az ember annyi csillagot az égen, mint azon az estén, felejthetetlen élmény volt tisztán látni a tejútrendszer ködös sávját. A rémtúrán szerencsére lehetett kérni, hogy ne rémisztgessék az egyes csapatokat, én is ilyen csapatban voltam, és így is elég rémisztő volt, ha a sötétben végigsimított az ember arcán egy-egy leveles ág. Hát még amikor kiérve az erdőből a túra végén hallhattuk a mögöttünk jövő „ilyesztgetett” csapat rémült sikításait! De hát ők kérték!

Az örmény tematikájú programok kö-

Készülnek a gránátalmák

Tanultak az örmény betűk írását

zött volt agyagozás, amikor az örmények számára oly fontos gránátalmát lehetett megformálni agyagból és másnap színezní (kiégetve majd Pesten lesznek a művek). Lehetett tanulni és gyakorolni az örmény betűk kézírását és a díszes örmény betűk tervezését (amihez mindenki kapott egy igényes kivitelezésű „Örmény ABC kifestő” kiadványt), hallhattunk az 1848-49-es szabadságharc örmény hőseiről, valamint utolsó este örmény dalokat

Díszes betű tervezés, vagy csak színezés

hallgattunk és gyakoroltunk (majd az este karaoke záróbuliba fordult).

Nagyon hálásak vagyunk, hogy Magyarország Kormánya lehetővé tette a Bethlen Gábor Alapkezelő pályázatán keresztül, hogy ennyi gyereknek egy felejthetetlen élményben legyen része. Valamint köszönjük az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesületnek, hogy megszervezte a tábort. Reméljük jövőre ugyanitt találkozunk!

TARTALOM

Örmény egyházi ünnepeink: Színeváltozás – Zsigmond Benedek	1
Dávid Katalin 100 esztendő – Fabók Dávid	2
Kabdebó Lóránt mellszobor – Hideg Ágnes	5
Örmény katolikus hírlevél	6
Varázslat az Orlay utcában – Heimné Dr. Bulbuk Éva	7
Gyermekek előnyben, beszámoló a június 24-i Örmény Letelepedési Családi Napról	8
„Ízek utcája-2023” a Mechwart téren – Balogh Jenő	10
Szongott Kristóf, a soha el nem apadó kút a júniusi Klubon – Várady Mária	11
Szongott Kristóf, az erdélyi örménység megmentője (1. rész) – Zsigmond Benedek	12
Franciás tartalmak a júliusi Klubon – Várady Mária	15
Párizsi cipellők, azaz hogyan csináltak cipőforradalmat a Musza Dagh túlélői? – Kocsár Ilona	16
Idén is ott voltak az örmények a KeveFeszten	19
Nagyköveti találkozó a Semmelweis utcában	20
Örményországi látogatás	21
Hol vagy István király? - augusztusi Klub – Várady Mária	22
Vissza a jövőbe! Örmény nyárest a Skanzenben – Fabók Dávid	24
Lovastanyán volt idén a gyerektábor – Marosváryné Csabonyi Éva és Balogh Réka	28
Énekköltés – Zsigmond Benedek	31

Kanció Szt. Levond és társai ünnepére (Ismeretlen szerző) (Zsigmond Benedek fordítása)

Ünnepi napon örvendve vígadjunk,
atyák, tanítók, szentegyházi szolgák!

Krisztus vérével megváltott szent sereg,
tánccal ujjongjunk bevégzéstek napján.

Kiket Megváltó szeretete sebzett,
az ő vééréért véretek adtátok.

A belőletek sarjadó nemzedék
hitre születik gonosz kardja által.

Kanció a nagycsütörtöki lábmosásra (Ajrivanki Mehitár) (Zsigmond Benedek fordítása)

Szívem megremeg, Megváltó leül
rettegés ural apostolokkal
Júdásnak okán. boldog vacsorán.

Nem szégyenkezik Uram, méltóvá
és nem ijed meg tégy kenyeredre
ezüstkedvelő. szent asztalodról.

Mindenek Ura Szabadíts meg hát
midőn előtte minket vétektől,
térdirre borul. bünt engesztelő!

Angadzs-abur készítés közben számos történettel is gazdagabbak lehettünk

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület székhelye: 1015 Budapest, Donáti utca 7/a.

Postacíme: 1251 Budapest, Pf. 70. Tel./Fax: 06(1) 201-1011

Bankszámlaszám: Budapest Bank Rt. Királyhágó fiók: 10100792-72594972-00000007

Elnök: dr. Issekutz Ákos

ERDÉLYI ÖRMÉNY GYÖKEREK - FÜZETEK

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület kéthavonta megjelenő kiadványa.

A kiadványt támogatja:

KÉSZÜLT MAGYARORSZÁG
KORMÁNYÁNAK TÁMOGATÁSÁVAL

2023.

Nyilvántartási szám: CE/13136-3/2017

Főszerkesztő: dr. Issekutz Sarolta

Felelős kiadó: dr. Issekutz Sarolta - Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület

Munkatársak: Balogh Jenő, dr. Issekutz Sarolta

Szerkesztőség: 1251 Budapest, Pf. 70. Tel.: (1) 201-1011, magyar.ormeny@t-online.hu

Tördelés: Balogh Réka

Nyomdai munkák: Dunakult Kft.